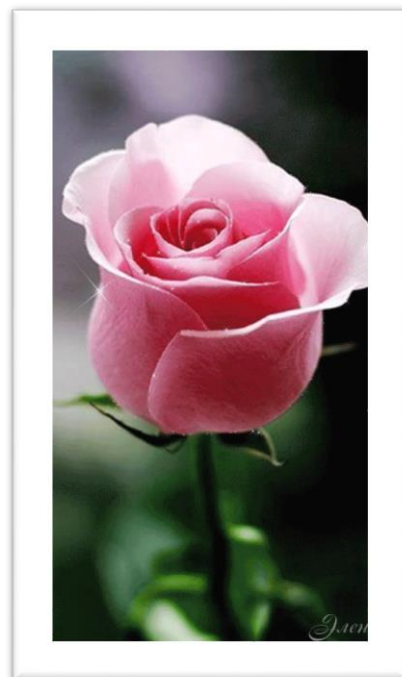

Čakanka, n. o.

Literárna cena Čakanky, n. o.

Rok 2019

Slovo na úvod

Ako sa nedá zastaviť pohyb, tak sa nedá spútať čas. Plynú a my obraciame listy kalendára a vnímame zmeny a kolobeh okolo nás. Po čase konštatujeme, že ubehol ďalší rok...

Rovnako je to s našou literárnou súťažou. Pred desiatimi rokmi 30. novembra 2010 sa uzavrel prvý ročník súťaže o Literárnu cenu Čakaniky a odborná porota sa po prvýkrát zahlbila do čítania básní, poviedok a románov. Odvtedy ubehlo 10 rokov.

Prvé tri ročníky súťaže boli zamerané tematicky a v skupine prihlásených autorov prevládali viac dospelí a skúsenejší. Postupne v nasledujúcich ročníkoch literárna súťaž nadobudla všeobecnejší charakter a paleta autorov sa rozšírila na tri oblasti: dospelí, mladí a najmladší autori, ktorí svoj talent, tvorivosť a cit pre slovo brúsili vo svojich básňach, poviedkach a dokonca románoch. Spočiatku súťaž oslovila profesionálnych spisovateľov a amatérskych autorov z regiónu Nitry. Postupne sa do súťaže prihlásili autori z celého Slovenska a po desiatich rokoch môžeme povedať, že aj z Česka a súťaž nadobudla medzinárodný charakter. Potvrdila silné, možno nie vždy viditeľné, puto Čechov a Slovákov.

Aká je súťaž po desiatich rokoch? Literárna cena Čakaniky, n. o., stále rovnako priťahuje mladých, ambiciózných, ale aj starších autorov, ktorí cítia potrebu konfrontovať sa, nadobudnúť skúsenosť v písaní, podeliť sa o vlastné myšlienky, názory alebo poetické videnie sveta. Za 10 rokov existencie viacerí zo súťažiacich vydali svoje tvorbu knižne a vstúpili do sveta literatúry, čo Čakaniku veľmi teší a svedčí o zmysluplnosti Literárnej ceny.

Čím je charakteristický 10. ročník? Po prečítaní všetkých súťažných príspevkov a ich posúdení môžeme potvrdiť, že dominuje poézia a v jej rámci viac osobná a reflexívna lyrika. U mladých autorov láska, sklamanie, spomienky na detstvo. U dospelých sú to medziľudské vzťahy, úvahy o zmysle života. V próze sa autori zamerali na krehkosť súčasného sveta, zväčšujúce sa znečistenie prírody, možnosť zneužitia najnovších poznatkov vedy, ale aj priateľstvo.

Tento rok do súťaže prišlo 89 príspevkov. Všetkým zúčastneným srdečne ďakujeme a prajeme veľa originálnych myšlienok pri písaní poézie či prózy.

I.

Tvorba dospelých autorov

Poézia

1. miesto

Natália Timaninková, Referencia ránu

I

trasú sa mi ruky
keď vymieňam slabú žiarovku
za jednu z hviezd –
jej svetlo medzi mojou trávou
a tvojou trávou
znamená poslednú látku od seba

je to tak lepšie
vlastné osvietenie zmenilo filozofiu
všade sú čary
nimi skosené hraničné čiary
a ja nestrážim trávu
keď ju nevidím

a čo nevidím to návidím
ako tento svet
v ktorom sú noci nebezpečné spovednice

II

niektoré ohyby v prstoch
však neveria na neslobodu

tlmiči hviezd
rozmotávajú raz trávu
raz stužky vo vlasoch

2. miesto

Adam Kollár, Rusalky

*Na lavičke nájdeš obálku. Porežeš si ňou prst.
Obdivuješ červené listy.
Sadneš si. Špinavý papier poskladáš do štvorčeka.
Pritlačíš ho k rane, dáš pod kameň.
Svetrom sa zachytíš o dosku.
Vytiahneš nôž. Nedbáš na výstrahu.
Kropí.*

*Dýchaš na tváre za sklom.
Tvoríš malé spektrá, kde sa zrazia blesky.
Z obrázkov vychádza para
ako z Mesiaca ty, keď páraš penu v kúpeľi.*

*Máš tenkú čiernu bundu mastnú od špekáčika.
Oponu položíš na zem, na ňu palicu so špicom.
Je ti zima, cítiš svoju nahotu.
Neďaleko je rieka.
Stúpaš si špičkou chodidla po druhej.
Vidíš dievčatá. Jemné, priesvitné
šaty podobné sivým mrakom.
A vietor... Cez všetko nesie ich vôňu k tebe.
Ješ čučoriedky, černice.*

*...v utorok, že ma pobožkáš štyridsaťkrát...
...som tu...
...klameš...*

3. miesto

Zuzana Martišková, Čakanková

*Koľko máš v talóne
kostýmov mesiášov?
Farebných sklíčok
v predpotopnom ráme?
Štuchavých pozvaní
do prázdnych animákov.
Spustený test,
len kým sa nepridáme...*

*A štipku viery.
Za necht nádeje.*

*A k tomu poznanie,
že sa nič nedeje...
že možno...
že zajtra...
že to už hádam pôjde.*

... majáky aj tak nikdy nenaháňajú lode.“

Literárna galéria Čakanky

Drahomíra Pechočiaková

Je poetka, ale aj prozaička a kultúrno osvetová pracovníčka. Do literárnej súťaže Čakanky sa prihlásila po prvýkrát v roku 2012. V roku 2014 sa stala víťazkou poézie v oblasti tvorby dospelých autorov. Odvtedy je častou účastníčkou Literárnej ceny Čakanky. Pri príležitosti 10. výročia súťaže sa Čakanka rozhodla zaradiť Drahomíru Pechočiakovú do Literárnej galérie Čakanky za jej umelecký prínos do súťaže a popredné umiestnenia vo viacerých ročníkoch.

Cesta

(Úryvok)

*Zas navraciam sa
k svojej podstate
To nie je pohyb späť
Je to len čistá
priama cesta
k prameňu lásky
čo hasí môj smäd*

*V zrkadle hlbín
priezračných
nachádzam opäť seba
Bez falše
príkras
podrazov
v krajine Desatora*

Literárna galéria Čakanky

Milan Hodál

Patrí k stáliciam literárnej súťaže. S jeho tvorbou sa stretávame od roku 2012. Píše poéziu, epigramy a aforizmy. Vydal niekoľko básnických zbierok a v súťaži Čakanky získal najvyššie ocenenia. Čakanka ocenila autorov bohatý literárny prínos do súťaže, vernosť Literárnej cene Čakanky a uviedla do ho Literárnej galérie.

VOLANIE

*Čosi ma k tebe
stále volá
Počujem ten hlas
dookola
Celé tie roky
je to bez zmeny
Na sile hlasu
čas nič nezmenil...*

*Prežili sme si
toho vrchovato
No ťahať káru
stálo za to
Boli dni vážne
aj plné smiechu
a vyhýbali sme sa
hriechu*

*Býval som blízko
Ty si bola tiež
Preto sme mohli
dlhú cestu prejsť
Zo zimy spraviť
na počkanie leto
Je zázrak že som Ťa tu
stretol*

*Tak ako v chráme
pred oltárom
pokľaknem vďačne
pred tým darom
a pohrúžený do seba:*

Osudu vďačím za Teba...

I.

Tvorba dospělých autorov

Próza

1. miesto

Eliška Kohlíčková, Vím, co jsem způsobil

„Kate Wrightová, jednadvacet let, nemocná. Děkuji,“ z přihrádky, kterou měl pouliční robot na boku, opět vyjel můj průkaz totožnosti. Po sebrání jsem rozmrzele kopla do hromádky rozmočeného sněhu. Pozorovala jsem, jak pouliční robot kontroloval další kolemjdoucí.

Kontroloval jenom lidi. Androidy ne. A z informačních tabulí hned vedle inzerátů na bydlení zírala tvář muže, jehož jméno znamenalo pozlátko a rez zároveň. I po těch letech.

George Rust byl stále nezvěstný. Právě George Rust byl zodpovědný za sestavení AL-2, téměř dokonalého humanoidního robota.

„Pane Ruste, AL-2 je velmi... lidský. Nebojíte se, že toho bude zneužito?“

Vynálezce chvíli kroužil sklenicí s vodou, několik vteřin pozoroval vzniklý vír a až poté se napil. Moderátorce oblíbené talk show pohlédl zpřímá do očí.

„Nebojím. AL-2 má sloužit při katastrofách coby pomocník, nikoli jako něco, co škodí. V současnosti pracuji na dalším robotovi a doufám, že se počet rozroste.“

A jak řekl, tak se stalo. Založil společnost Obeso, která vyráběla roboty všech velikostí, od robotických vysavačů po roboty životní velikosti, kteří byli zařazeni do pracovního procesu a vyplnili do té doby prázdná pracovní místa. Netrvalo dlouho a ulice zaplnili krom lidí také roboti. Spoustu lidí opustila svá zaměstnání a začali pracovat pro Obeso a jeho sesterské společnosti.

„Cítím se slabý.“

Taková byla první slova na adresu neznámé nemoci. Média obletěla fotky paží nemocného, pokryté velkými,

tmavými skvrnami, které krvácely. Kontrola z hygieny nic nepotvrdila, zatímco přední strany novin plnily rozhovory s první potvrzenou obětí, přihlásili se další poškození. Všichni měli jedno společné. Ve svém zaměstnání přicházeli do kontaktu s roboty.

„Pokusili jsme se George Rusta kontaktovat, na zvonění nereaguje a nezvedá telefony. Případ pro vás budeme i nadále sledovat,“ přislíbila televizní moderátorka. I ona na svém těle po nějaké době objevila skvrny. Pátrání po Georgovi Rustovi nebralo konce.

Já jsem pracovala v jedné z malých poboček jako asistentka prodeje. Kolegyně obsluhovala u kasy, já jsem nakupujícím asistovala při výběru.

„Člověk člověka si koupit nemůže, ale robot robota jo. Nepřijde ti to zvláštní?“ zeptala se jedna z kolegyň, když jsme jednou zavíraly. Rozloučily jsme se a vydaly jsme se každá domů. Mikinu jsem pověsila na věšák a šla si do koupelny umýt ruce. I v chabém světle nepřiliš silné žárovky jsem si všimla maličkých tmavých skvrn, ne moc větších než obyčejná piha.

„Jak se cítíte?“

„Jak kdy. Někdy to hrozně bolí, někdy...“

„Chápu,“ lékař mírně pokývl hlavou.

„A váš partner je zatím v pořádku?“ přejel opatrně bříškem prstu po okraji jedné z ran.

„James? Ano, ten se cítí dobře.“

„To rád slyším. Přesto bych vám rád něco doporučil,“ sundal si rukavice, zvedl se z kancelářské židle a zavřel okno.

„Situace se má tak, že život androida, dá-li se android považovat za živou bytost, je na vyšší úrovni než život člověka. Proto hned s prvním výskytem nemoci, kterou trpíte i vy, začala vznikat střediska na jiných planetách. Tam budete v bezpečí. Tady by vás po smrti vyhrabali z hrobu a vaše tělo použili na pokusy, aby technologii výroby androidů ještě zdokonalili,“ pohlédl mi do očí. Celou dobu mluvil tiše, to mě znepokojovalo.

„Ano, existuje podezření, že tohle se skutečně děje. Že tohle není žádná náhle se vyskytující nemoc, ale že je to všechno předem naplánované. Používejte aspoň tu masť, kterou používáte nyní. Je to lepší než nic. Začněte šetřit,

není to levné. Buďte opatrná. Krom vašeho partnera se nikdo nesmí dozvědět, co jsem vám dnes řekl. Brzy se dozvíte víc. "

„Už mi dochází ta mast, co jste mi minule předepsal,“ zbytek informací jsem nestihla zpracovat. Cvakla propiska.

„Vím, že je to spoustu informací najednou. Zkrátka vytrvejte. Kdyby něco, přijďte,“ podal mi vyplněný recept.

Venku na chodníku jsem málem vrazila do muže středního věku. Nedávala jsem pozor, v hlavě mi hučelo.

„Nic se nestalo,“ usmál se, když jsem se mu omluvila. Robot. Sevřel se mi žaludek.

Ale stalo.

Stalo.

2. miesto

Zuzana Martišková, Vianočný hrdina

Vtiahol do bytu. Do slova a do písma. Všetko ho bolelo. Zvonka i zvnútra. Tam viac. Mohol si zapnúť telku, ale nebolo tam nič, čo by rád videl. Prsty sa mu triasli, ale blahorečil si, že inkriminovanú fľašku, čo si v návale slabosti zas raz v samoobsluže kúpil, bol ochotný ešte cestou obetovať na oltár zodpovednosti. Keď mu už vnútili „opatrovateľku“ na pol úväzku, aspoň jej mohol byť vďačný.

Nemal záujem o spriaznené duše a ona rešpektovala, že nemá. Zobrala, vyprala, vrátila. Naposledy sa aj usmiala. Nestál o úsmevy. Nestál o nič. Nestál za nič!

V duchu si zanaďoval, lebo sa mu nedarilo striasť jeden z rukávov zo stále na polovicu sparalizovaného tela. Kedy už tomu bude koniec?! Tak poslušne sa riadil pokynmi fyzioterapeutky, a predsa sa každé ráno učí znova a znova chodiť...

Kabát konečne dovyzliekal a bol by ho najradšej nechal váľať sa na dlážke medzichodbičky. Ale bral to ako výzvu. Všetko bral ako výzvy, inak by sa tu, medzi štyrmi stenami garsónky zbláznil. Cvik číslo dva malo byť rozkladanie a opätovné skladanie bielizne, po ktorú sa stavil u susedy. Po várku opratého. Potrpí si na čisté. Nie je to tá istá kvalita, na akú bol zvyknutý, nemá k dispozícii veľa kúskov, o to viac si cenil, keď mu ich vracala čisté a voňavé. Aviváž síce detská, prací prášok zjavne neparfumovaný, ale voňala...

Kdesi z hĺbky prenatalných čias sa mu vyskladal obraz. Ťažko voňavý, krikľavo pestrofarebný, ohurujúci a fantasmagorický, presne taký, ako kostoly, zvlášť v malých mestečkách bývali vždy na sviatky. Na tie najkrajšie v roku. Tento rok ich prepásol. Nesplnil, čo si sľúbili. Prepasie aj ten ďalší. Nesplní, čo jej sľúbil. Prepasie všetky ostatné... nesplnené, odľaknuté. Odškrtnuté, vymazané. Zamknuté len do snov. Prepasené. Prepásnuté. Hlúpy pastier...

- Neal! Neal! Počkaj, prosím. – zakričala mladá žena a vyslúžila si ďalšie tvrdé pohľady, ale nedbala na ne.

Mladý muž prešiel ešte na druhú stranu cesty, ale tam zastal a pokojne sa obrátil, vyčkajúc, kým k nemu nedobehne. Už sa nedá ujsť. Mal byť obozretnejší. Nesmie

sa dozvedieť, že je tu s ním. Že ten starý blázon porušil všetky nariadenia polície a tajne prišiel späť, na polnočnú...

Vydýchavala rozrušenie a skúšala letmý úsmev. Nešlo jej dobre ani jedno.

- Ja...rozprávala som sa s Emmou. Vavela mi, že s tebou bola. Predo mnou sa nemusíš skrývať, viem, že nie si na úteku z väzenia. Emma mi povedala všetko. – položila mu takmer familiárne ruku na plece.

- Všetko? – otočil sa k nej muž a tvár sa mu rozmrvila kadečím a oči upriamili na vysvietený vchod do chrámu.

- Hej, hej. Vavela, že si korunný svedok a tým, že... mrzí ma smrť tvojho otca. Ani som nestihla ti potriasť rukou a ...nebol čas ani na úprimnú sústrasť. – hovorila čoraz tichšie, s pohľadom zalepeným na premočených špičkách svojich čižmičiek.

Tak jej „všetko“ bude zrejme iné všetko, ako to jeho. A to je dobre. Teraz je na ňom eliminovať možnosť istého nechceného stretnutia.

- To je OK, Belle. Bola to...nešťastná vec. Ja som sa vtedy v nemocnici tiež zachoval ako...- zachoval si sa tak, ako bolo potrebné, len je teraz otázne, ako to podáš a vysvetlíš jej, napovedal mu rozum a ústa chvíľu nevedeli, čo povedať.

- Emma vavela, že jeho smrť bola pripísaná tomu gangu a tvojou úlohou je svedčiť proti nim. Aspoň takto môžeš...môžeš mu splatiť všetko to, čo...pre teba vždy robil. Som na teba hrdá Neal. Aj ...on by bol.– oči sa jej leskli, ale už mala silu dívať sa do tých jeho.

On nie. „Robil?!“

3. miesto

Kludia Rybovičová, Tripofóbia

Keď sa presťahovala do mesta, dedina ju odsúdila. Mesto je priveľmi betónové. Zvykli to hovorievať tí, ktorí za prah dediny chodili len na návštevu. Aj to len v nedeľu poobede, keď na dedine nebola práca. V nedeľu sa totiž nepracuje. Je to jedno z pravidiel. Ak ste to nevedeli, tak každá dedina má svoje pravidlá, ktoré sú zákonom. Každá si myslí, že jej pravidlá sú jedinečné. V skutočnosti ich majú všetky dediny rovnaké. Na ich dodržiavanie dbajú susedy spoza napoly zatiahnutých žalúzií a matky na materskej dovolenke. Netreba im to mať za zlé. Robia to naozaj dobre.

Keď sa nadržanom vracia domov, oči spoza žalúzií jej vidia pod polopriesvitnú blúzku. Vidia všetko. Čo robila, povedala. Za čo sa hanbí. Niekedy vidia aj to, čo ešte nevie. Po východe slnka sa zvedavé oči menia na sudcov. Prechádzajú jej telom odhora dole v pravidelne sa opakujúcich intervaloch.

V dedine sa nestratíš. Na každom kroku ti zvedavé oči prezlečené za vševediace ústa ukážu niekoľko smerov. Úplne odlišných, ale každý z nich bude tým správnym.

Naša dedina má pekné domy a pekné domy majú našu dedinu. Majú ju v hrsti. Držia ju pod krkom a tlačia, kým nerobí, čo povedia. Zvedavé oči už nie vždy stačia.

Keď sa presťahovala do mesta, kúsok zo svojej dediny si uložila do najmensej priehradky v kufri. Chcela ju mať so sebou, ale len tak trochu. Od mesta nečakala nič. Od seba čakala všetko. Teda to, čo za všetko považovala. Okrem dediny si do mesta priniesla aj dieru. Takú vnútornú, plnú ťažkého vzduchu. Občas dieru podozrievala, že ju chce prerásť, a tak statočne bojovala, aby neuspela. Niekedy sa jej to darilo, inokedy plakala. Plakala od vyčerpania, od bezmocnosti. Plakala a niekedy musela prestať, lebo nechcela nechať dieru zvíťaziť. Vtedy si rozhrýzla peru.

Privieraš viečka a potichu vdychuješ vôňu, ktorú nemôžeš cítiť, pretože nie si dost' blízko.

Hovoriš. Vietor ťa prekričí.

Chýba ti základ, na ktorom chceš stavať. Vnútorný vzťah aktualizácie.

Nepriamo pomenúvaš, čo sa nepodobá. Za kríkom sa skrývaš pred vlastnými tieňmi.

Keď ťa stretla, povedal si, že tvoja diera už nerastie. Spýtala sa, či si si ju tiež doniesol z dediny. Že nie. Že

tvoja diera je mestská od narodenia, plná smogu a zvukov električiek, že raz si to nezvládol a diera ťa zvalcovala, no potom sa stiahla a nerastie. Že tvoja diera má aj meno. Nepovieš aké, lebo by sa jej to nepáčilo, a aj napriek tomu, že už nerastie, občas si dokazuje svoju dominanciu. Prestala rásť tak, že si jej prestal brániť. Začal si akceptovať jej celistvosť, určil si pravidlá a ona sa prispôsobila. Diery z dediny budú asi celkom iné. Nechcú sa prispôbiť. Hovoriš, že mi s mojou dierou pomôžeš. Vdýchneš jej trochu meškajúcich emhádečiek a bude sa cítiť slobodnejšia. Za tri eurá jej kúpime najlacnejšie víno a budeme ho piť v parku, trochu ďalej od bezdomovcov. A tak súhlasím. Víno mi síce nechutí, no na chvíľu sa tvárim, že áno. Na piatom stretnutí mi hovoriš, že naše diery si rozumejú. Nech. Dedina a mesto, predsa len nie sú až tak vzdialené. Vytvorili sme ilúziu toho, že v prázdnoti existuje celistvosť. Park sa nám stal domovom a niekedy už ani nehovoríme. Keď mi na ruku padne tvoja emócia, rozumiem. Diera dnes vyhráva. A je to v poriadku. Niekedy musí vyhrať, ak s ňou chceme žiť.

Je dovolené hovoriť len toľko, koľko vládzeš počúvať.

*

V meste žijem už nejakú dobu. Diera sa má dobre. Ja sa mám. Tebe sa darí. Keď som ti ukázala našu dedinu, nechcel si sa vrátiť späť. Zabýval si sa v jej jednoduchosti. Ja si už po šiestykrát hľadám nový podnájom. Z rozhrzenej pery tečie krv.

Cena správnej rady Čakanky

Laco Zrubec, Slečna od lekára

Lastovičky

Mali hniezdo pod odkvapom.

Mozoček malý.

Krídelká tenké.

Očká ako špendlíková hlavička.

Jednoducho – lastovička.

Rok čo rok sa vracali na staré miesto pod odkvap.

Človek ich čakal.

Človek ich odprevádzal.

Vracali sa, aby nebolo clivo, aby doniesli roky.

Tisíce na ceste zahynuli.

Vedeli to.

A predsa prichádzali a odchádzali.

Nikto ich neposielal.

Nikto ich neposiela.

Viem, že na jar znova prídu.

Čosi v nich je, čo je silnejšie ako v človeku.

Ďakovné listy

V jubilejnom 10. ročníku súťaže o Literárnu cenu sa Čakanka rozhodla odovzdať ďakovné listy niektorým účastníkom súťaže. Veľmi si ceníme príspevky Lenky Podhradskej, ktorá napriek svojmu neľahkému osudu vo svojich básničkách nestráca zmysel pre dobro, radosť a lásku.

Rovnako sa chceme poďakovať „našim skalným“, ako sme ich nazvali, z Topoľčian a zo Starej Ľubovne, že nezabúdajú na mladých a pestujú v nich zmysel pre krásu, hĺbku a význam slova. Vďaka ich neúnavnej činnosti sa v literárnej súťaži pravidelne stretávame s tvorbou mladých ľudí a ich pohľadom na súčasný svet.

Lenka Podhradská, Sesternice

*Láska a závišť sú sesternice,
majú medzi sebou trenice.*

*Hádka je u nich na dennom poriadku,
od pondelka do piatku.*

*Príde víkend. No nič sa u nich nezmení,
škriepia sa v lete, v zime, na jar,
ba aj v jeseni.*

Láska tvrdí:

*Milá závišť,
teba nikto nebude mať rád,
nechcem Ti to priať,
ale keď sa nezmeníš,
ver, bude to tak.*

Závišť sa len ofučala,

láske takto povedala:

*Sesternička moja milá,
veľmi si ma urazila.*

*Ja mám predsa svoju hlavu
a aj myseľ celkom zdravú.*

Láska vraví:

*Ale Závist', povedz že mi,
čo je v Tvojej mysli zdravé?*

*Ty všetkým len závidíš,
nič nedopraješ.*

*Závist' sa nedala,
znova Láske povedala:*

*Láska, ty sa tváriš ako dobrá a láskavá tetuška,
nepreháňaš to troška?*

*Takto sa hádali sesterničky,
možno ešte dva tri dničky.*

*Až raz Závist' od jedu praskla,
verte mi, nielen v tejto škriepke,
ale všade vo svete vždy zvíťazí Láska.*

II.

Oblasť tvorby mladých autorov

Poézia

1. miesto

Magdaléna Martišková, Okraje niekto nedočíta

skrútila som tú izbu o 180 stupňov

záclony

závesy

koberček

len kôš na bielizeň sa priečil

zahnaný do kúta

ako ja

zoči-voči portálu

v jadre prázdnej skrine

je v nej minimum z teba

a ja som zas

slečna marginálie

2. miesto

Ivana Smolinská, Tajomstvá

*Každý deň zo seba zvečiem kožu,
no aj tak nie som nahá.*

*Pod povrchom, kdesi v kostiach,
skrývam všetky tajomstvá.*

*My dvaja sme na bode mrazu,
hádať prečo neodvážim sa.*

*Nemôžem ti najavo dať,
aká som tým neistá.*

*Tebe zvečiem jednu, jej zas druhú,
nepozná moju pravú tvár-
a ty tiež nie, keď ti v miske svoje city
po troch rokoch zamiešam.*

Asi som úplne bez chrbtovej kosti,

keď stále skrývam

pochovávam

to, čo vnútri mám.

Zvliekam kožu osobnosti,

dávam prednosť

tajomstvám.

3. miesto

Mária Barnovská, Stopy v piesku

*za domom stála malá púšť
moje ruky s tvojimi
stavali hrady a zámky
pre kráľovnú a princeznú
a pre našu mačku
mali štyri veže
veľkú bránu*

*a vždy
keď kráľovná bola hladná
piekla som ti pieskové bábovky
s pieskovou posýpkou
zhovievavo si hovorila
že ti chutí moja kuchyňa*

*dnes už pečieme
naozajstné bábovky
spolu
ale stopy v piesku
zostali*

II.

Oblasť tvorby mladých autorov

Próza

1. miesto

Martina Sklenárová, Káva

Pomaly, pomaličky som sledoval, ako mi tento hnedastý mok preteká novými filtračnými papierikmi. Bez kávy som nemohol začať deň. Nechápal som však ľudí, čo tvrdia to isté, ale pijú nesku alebo ešte horšie, kávu z automatu. Ja som si na káve vychutnával každý jeden dúšok, pijem ju od sedemnástich a čím som starší, tým radšej mám jej pravú chuť. Nepridávam si do nej zbytočnosti, akými sú mlieko a cukor.

...

Pozdravil som susedu, ktorú som stretol na schodoch cestou do práce. Chodieval som električkou, vždy bola náramne preplnená, no dnes nie, študenti sa vrátili na prázdniny domov a v Bratislave sa tým pádom dalo voľne pohybovať.

Pracoval som už šiesty rok ako novinár, žurnalistiku som neštudoval, je to podľa môjho názoru zbytočnosť. Keď človek chce písať a vie to, nepotrebuje sa učiť 5 rokov o tom, v ktorých slovách sa uplatňuje zákon o rytmickom krátení.

Bol som rád za obedné pauzy, počas ktorých som vyšiel z budovy a najedol sa v reštaurácii s terasou. Ruch a chaos tohto mesta mu dodávalo to pravé čaro.

Mohol som pracovať aj z domu, ale to ma nebavilo. Predsa len, kontakt s ľuďmi je pri mojom povolani veľmi dôležitý. Najmä, ak bývate sám v najnudnejšej časti mesta. Potrebujete vidieť výrazy tváre, gestá a celkovo reč tela. Vžiť sa do človeka, s ktorým vediete interview, alebo o ktorom píšete článok. Nepracoval som v bulvári, naše noviny sú seriózna tlač. Nevytvárame hoaxy a nepíšeme o ľuďoch, to, čo nemáme potvrdené z viacerých zdrojov.

...

Keď som o piatej vychádzal z budovy, rozhodol som sa ísť domov pešo, vonku bolo príjemne a prechádzku som potreboval.

...

Žena, s ktorou som dvojizbový byt s balkónom pred časom zdieľal sa odsťahovala. Bývalá priateľka, nechcela zostať zaseknutá na jednom mieste. Teraz cestuje po svete a pridáva fotky z rôznych krajín každý týždeň. Podporoval som ju v tom, cestovanie je skvelé.

No v mojej aktuálnej životnej situácii sa mi nechcelo. Tak sme sa rozišli a v byte nachádzam svoje každodenné útočisko sám.

...

Cez víkend ku mne prišli kamaráti z Oravy. Bolo to príjemné spestrenie môjho stereotypného života. Povodil som ich po najlepších podnikoch v meste. Užili sme si to.

Jano, môj najlepší kamarát z detstva, prišiel s frajerkou a jej sestrou. Bola milá, no nepatrila medzi najmúdrejšie.

Povedal, že si s ňou mám len okoreniť noc, ako keby ma nepoznal. Nebol som typ človeka, čo hľadá v žene len chvíľkové spestrenie noci. No zdá sa, že Zita, tak sa volala, to naopak vyhľadávala, najmä u muža s dobrým statusom a dvojizbovým bytom v hlavnom meste. Takéto ženy sa mi hnusili.

...

Ráno sme sa všetci zobudili celkom skoro, tak sme išli na výlet na zrúcaninu hradu Devín.

Cestou tam, boli cesty prázdne, keďže sme vyrazili o pol siedmej. Zastavili sme sa na pumpe, kde sme sa naraňajkovali. Ako sme pokračovali ďalej autom, všimol som si, že za nami ide päť policajných áut. Mali namierené presne tam, kam aj my, no išli závratnou rýchlosťou.

„Zaujímalo by ma, čo sa stalo.“ Poznamenal Jano.

„Toto som už dlho nevidel.“ Usmial som sa a pridol som na plyne.

„Spomaľ, Bože!“ ozvala sa Zita, sediac na zadnom sedadle, ktorá okrem toho, celú cestu ani nepípla. Asi bola urazená kvôli včerajšej noci. Nebola škaredá, ale skrátka mi takéto typy žien neboli sympatické. Spomalil som, zatvárala sa ako mama, keď ju poslúchne dieťa so syndrómom ADHD.

...

2. miesto

Magdaléna Martišková, Na jamách

Zastávku zas podmylo. Z role vidno len pás, ide do kopca. Keď prší, dedina je plná riedkeho svetlého blata. Vysemenené kvapky vnikli do ornice. Potratila. Blato. Nechalo obliznutú cestu, drhlo sa štrkom a vzdalo to v priekope až na druhej strane. Autá už na ceste narobili priečne pruhy. Niektoré sú trojrozmerné ako čipky v štýle vintage. Ale len kým ich nerozžehlí slnko na prach. Smerom dolu, tam, kde to volajú Na jamách a stojí rodičovský dom, sa robí iný ornament. Také čierne žilovanie, ako konáre. Skôr konáriky.

Vedľa zastávky vysadili lipu. Asi už dávno, ale korunu má chabú, trošku rozkokošenú hore nad kmeňom, potom sa zužuje, zužuje a končí tupo. Akési neforemné obrátené srdce. Alebo neobrátený úzky zvon bez srdca. Do tela by sa mu nevošlo, má ho iste niekde pod zemou, kde končí kmeň, na ktorom je zavesené. Medzi koreňmi, ako v kletke. Pozeral by si nezúčastnene, žmúril jedno oko a vyhlásil bohorovne: Tá koruna vyzerá ako môj ... -

Autobus má meškanie. Pohrdla si lavičkou. Je vysedená, privarená zvnútra k plechovej zhrdzavenej búde s mapami modrého náteru a poodlepovaných cestovných poriadkov, čo ju vytrhli aj s koreňmi a zatiaľ hodili na druhú stranu. Stojí tam vykrivená na jeden bok. Pozeral by si nezúčastnene, žmúril na jedno oko a...

Byvakovali v nej dočasne robotníci, keď murovali zastávku oproti. Mali tu pohádzané porozopínané zamastené ruksaky, fľaše piva a močili do kúta. Pľuli si medzi nohy a tiež žmúрили do slnka. Nezaujímali ich čipky blata, len tie na gatkách deviatačiek, ktoré sem zväža starý mrmloš autobusár zo školy z vedľajšej spádovej dediny. Funí. Pripomína prestarnutého nosorožca, tak hodinu pred vyhynutím, ale nemá čas na leporelové paralely. Urobí to psst a ty už vidíš, ako funí, obaľujú ho kropaje, v duchu nadáva, trhá cestujúcich v zuboch, ak nosorožce vôbec nejaké majú, a prišpendlíkúva ich rad za radom tupým rohom o fasádu novej zastávky. Deviatacky pištia, vyskakujú zadnými dverami a cúvajú dolu kopcom. Majú šortky a tielka a roboši si predstavovali gatky také malé, až nevideli zhola nič.

Díval by si sa tým istým smerom a predstavoval si, že žuješ slamku. Trčí ti z kútika pier a driape jazyk. Sú priveľmi mladé a sú ďaleko.

Neznáša to tu.

Skapal tu pes. Naše už dva. Autá nepribrzdia. Cintorínsky múrik opravujú v rámci VPP miestni bezdomovci. Keď práve nekopú hroby. Na pivo ku Gešvantnerke to odtiaľto majú na skok. Domov ani nie.

Presne ti opísali, ako do starej Lady Sanary zozadu napálilo auto a predný kufor jej rozťal hydrant na dve polky. Hydrant stál, prskal vodu, bledomodrý kufor zalievali jeho aj tvoje slzy. Vyhrážal sa, že tomu gaunerovi rozbije hubu a to auto mu hodí do predzáhradky. Ale hlavne, parkovať si mala za cintorínom. Nie pred domom. Za cintorínom.

Zaplatili ste si odťahovku. Postavili dolu vo dvore garáž. Neoplatí sa stáť na ceste.

Ty stávaš, lebo dedina nemá chodníky. Iba kde-tu. Nevieš kde. Tu nie.

Paže máš stŕpnuté, ako neduživé. Na ich konci sa kymáca plný obedár. Vždy ti naloží. Pre neho. Autobus má teraz cez prázdniny meškanie. Starý mrmloš autobusár aj tak stihne zastaviť ešte pri mliekomate, načapovať zo dve fľašky, vyložiť ich doma, utrieť si zátylok modrou vreckovkou a prísť do mesta načas. Nasávaš smrad družstva. V lete je intenzívnejší. Domy na kraji dediny, pri družstve, predávajú zásadne v zime. Spravia krikľavejšiu fasádu, sneh zakryje ostatné. Ani jeden z troch sa nikdy nepredal. Skúsia ďalšiu zimu.

3. miesto

Karolína Mária Jaleczová, Šťastie ako odmena

Zatvorím oči a vidím ju. Prázdnu, no zároveň krásnu ulicu, po ktorej kráčam každý deň. Na prvý pohľad chladná a tmavá. Striedajúce sa vysoké budovy s malými vytvárajú tajomné šero. V zákutiach sa vynárajú žlté slnečné lúče slnka pripomínajú mi púpavy. Lúče, ktoré hrejú tvár rovnako ako dušu. Chodiac po ulici, si uvedomujem jej malé, no predsa zaujímavé detaily, ktoré ju robia takou úžasnou. Lemovanie okien pripomína zimnú rozprávku a vždy ma zaujme zo všetkého najviac. Fascinujúce na tejto ulici je, že je stále prázdna. Takto vynikne ešte viac spev vtákov a jemný šuchot lístia. Panoráma ulice mi vyrazí dych ešte viac, keď sa po nej lepšie obzriem.

Vnem je veľmi dôležitým nástrojom a dôležitou ochrannou zbraňou v živote. Píšem o ulici, po ktorej kráčam dennodenne domov. Je to niekoľko viet, desiatky slov a nekonečno emócií, ktoré ma s ňou spájajú. V uplynulom čase sa stala mojou druhou trinástou komnatou. Každým krokom sa mi vynára iná spomienka. Pre niekoho je to možno zvláštne, fantazijné alebo dokonca prehnané, avšak ľudská pamäť jednotlivca a jeho srdce by na to mali iný názor. Obyčajná ulica sa stala spájacím mostíkom rozličných mojich životných situácií. Príčinu neviem jasne vysvetliť. Ani nehľadám odpoveď, pretože nie vždy ju potrebujeme. Niekedy je lepšie nechať veci plynúť a čakať, hoci aj na neočakávané. Nečakané veci sú často najlepšie. Nemusia byť vždy príjemné, aspoň na začiatku, ale na konci si človek uvedomí, že nič lepšie sa mu nemohlo stať. Verím, že každý má podobnú skúsenosť.

Fakt, ktorý ma stále fascinuje. Viac ako sedem miliárd ľudí na planéte Zem, rovnaký počet osobností, odlišností, jedinečných príbehov, a predsa všetci prechádzajú rovnakými skúškami...

Všetko sa začalo pred 4 rokmi. Dovtedy som viedla bezproblémový život mladého nevinného dievčaťa... Takto som vnímala život pred obdobím straty vlastnej osobnosti. Teraz, v prítomnosti cítim, že som stále nevinná a vždy taká budem. Len som sa stala obeťou vlastnej bolesti, ktorá vznikla zo zlyhania rodičov, a následne aj ľudí v mojom okolí. Napokon som zlyhala tiež.

Mala som 14 rokov. Dievčatá v tomto veku začínajú žiť vo víre najvyššieho stupňa puberty. Navyše hodnoty

dievčaťa na hranici dospelosti by mali byť diametrálne odlišné, ako boli tie moje v tom období.

Problémy v rodine a medzi rodičmi boli vždy. Nevieť však, či som ich predtým nevnímala, alebo sa všetko rapidne zhoršilo až pred štyrmi rokmi. Otcovia sú pre svoje dcéry, svoje malé princezné, často dokonalými hrdinami. Inak to nebolo ani vo vzťahu mňa a môjho otca. Obdivovala som ho a mala veľmi rada. Sklamanie prišlo nečakane a veľmi bolestivo. Otvorená konverzácia otca a jeho milenky na obrazovke počítača sa stala prvotnou iskrou nenávisťi voči nemu. Druhá prišla celkom spontánne, a to počas konfrontácie so mnou. V našich životoch sa otvorilo peklo. Otec ma nielenže nútil mlčať, ale donútil k mlčaniu aj moje sestry. Navyše si neodpustil časté psychické týranie. Jeho ego vládlo nad jeho myslou a srdcom a všetka jeho slabosť a strach dopadali na mňa, dovtedy jeho malú princeznú.

Pocit a presvedčenie, že zlo som v ňom spustila ja, ma prenasledoval. Egoistické slová slabého človeka vedia bolieť. Nevinný a dobrý človek si neuvedomuje pravdivosť slov, len ich intenzitu a vonkajší význam. Mám na mysli význam, ktorý počuje pri vyslovení slov hnevu. Dennodenné urážky, hurikán zloby a nenávisťi viaty do hlavy a duše malého dievčaťa. Podkopávanie jeho autority a snaha zabrániť jeho vývoju. Psychické vraždenie od vlastného otca je na zamyslenie. Pocity, ktoré vo mne panovali, neboli pozitívne a ani ja som nenachádzala v sebe pekné myšlienky o ňom.

Nevedomosť ostatných členov rodiny, najmä mamy, spôsobila, že ma odsudzovala. Zažila som nejednu bitku za svoje nevďačné správanie k dobrému otcovi. Správanie otca bolo posudzované z perspektívy ľudí, ktorí nevedeli nič o realite. Mozog a city, počúvajúc každý deň slová, ktorých cieľom je zneškodniť vás, ma ovládli natoľko, že som nevedela nabrat' odvalu na vyslovenie pravdy ani pred sebou samou. Žiť s pocitom vlastného zlyhania, otcovým klamstvom a rovnako s beznádejou bolo nesmierne ťažké. Nevedela som, čo robiť.

Vo chvíli pozitívneho impulzu a nádeje som povedala mame pravdu. Na prvý pohľad sa zdalo, že ju pochopila. Ale bola to len falošná ilúzia. Mama všetko predýchala a utužila svoj vzťah k otcovi. Na jeho správaní ku mne sa nič nezmenilo pred zrakom ostatných členov rodiny, ale v srdci som ho stále nenávidela. Celú situáciu som začala riešiť paradoxne, nepochopiteľne, ale z istého uhla možno pochopiteľne. Po roku premrhaného času u lekárov pre zhoršovanie svojho zdravotného stavu, zapríčinného situáciou, o ktorej som vedela len ja a otec, som si vybrala sebadeštrukciu. Alkohol a snaha zapadnúť aspoň niekam, kde by ma prijali a obdivovali za silu, ktorú som predtým mala, a pocit, že som ju už stratila navždy, ma priviedli k úplnej strate zdravého vnímania, správania, hraníc a sebaúcty, až som sa musela dotknúť svojho dna.

Mnohí si povedia, o akom dne rozpráva 15-ročné dievča? Posudzovať to takto môže veľa ľudí, ale ja ich za to nekritizujem, pretože neprešli takou skúsenosťou ako ja. Mama medzitým odišla do zahraničia, pretože jej takto „utužený“ vzťah k otcovi nebol upevnený v pozitívnom zmysle slova. Zostala som doma sama s otcom, a to bolo ešte horšie. Každý deň bol pre mňa čoraz väčšia nočná mora. Zo všetkého najhoršia bola nenávisť k sebe a slepota, ktorá mi neumožňovala vidieť cestu von z tejto situácie. Zostalo mi niekoľko ľudí, ktorí pri mne stáli a verili mi.

Potom som utiekla z domu a ujali sa ma teta s ujom. Dali ma ako tak dokopy, aby som mohla začať chodiť do školy. Starali sa o mňa striedavo s ďalšou maminou rodinou. Úplne som prerušila kontakt s otcom a jeho blízkou rodinou. Ak som si myslela, že ten rok pred týmto obdobím bol najhorší, mýlila som sa. Teraz som sa stratila na svojom dne, kde som sa topila a začala prežívať akoby bez kyslíka. Zrazu som nevedela, kto som. Prestala som rozprávať, vnímať a pociťovať. Mama sa vrátila zo zahraničia. Usilovala som sa fungovať v dvojčlennej rodine. Pocity bolesti sa mi obnovili ako film premietajúci sa na plátne. Opäť ma ovládla agresivita a závisť voči ostatným. Závidela som im ich navonok vyrovnané životy. Trvalo to nejaký čas. Žiaden psychológ ani nikto mi nevedeli pomôcť.

Rodičia sa po dlhom a ťažkom rozvodovom konaní konečne rozišli. Veci sa začali meniť a vyvíjať iným smerom. Začala som konečne dúfať, že lepším. Zasvietil na mňa slnečný lúč z mojej tmavej ulice, ktorý som nasledovala. Nachádzala som odpovede na správanie ľudí počas celého obdobia. Pochopila som všetko. Pomôcť si môžem len sama.

III.

Oblasť tvorby najmladších autorov

Poézia

1. miesto

Katarína Melcherová, Posledná báseň o tanci

x

*zvykla si na to
ako deformoval jej telo
unikal do nej
mechanicky
ovládal každý sval*

*viac o ňom nevedela
splynul s ňou*

x

*pod kožou mala ešte jednu kožu
a pohyby zavesené
na silonových nitiach
mizli skôr než sa nimi stihla stať
zaplnili celú izbu*

*stala sa nemou
kričali len nohy*

x

*ostávalo ho stále menej
z jej tela
z básní
zmizol*

2. miesto

Jakub Olejník, Zhora

Naivné slnko paralyzuje

chrbtové kosti stromov.

A ony zas musia prijať skutočnosť,

že nastala zmena.

Opadané šišky

žmurkajú na oblohu

lemovanú ich dlaňami.

A keď sa prezreté zemiaky začnú predvádzať,

zamilované listy sa začerveniajú a odpadnú.

Vietor piští v každom uchu nadšenca,

čo si fotí už trochu krajšiu zimu.

x x x

Tak bezpečne sa chytiť a dôverovať.

Má hlavu plnú neporozumených obsahov kníh.

Večerný plač sa rozplynie v spánku.

Za každou čiarkou v životopise píše slovo koniec.

Keď sa zobudí, príde jeho čas. Zablokuje cestu.

3. miesto

Natália Točeková, *Maľujem a píšem*

*Keď maľujem, cítim sa
ako oblak, ktorý lieta.
A okolo neho sú ľudia,
aj oni zachytávajú obrazy.*

*Podávajú mi štetce a farby dúhy,
aby som všetko zaznamenala.
Keď maľujem,
letím do neznámych krajín.
Som stále na inom mieste.*

*Keď maľujem anjela,
cítim, že je pri mne.
Zastaví sa čas.
Čas, ktorý lieta okolo mňa
a hovorí mi, že mám ešte veľa času
na všetko pekné.*

Ema Jeleňová, Za slnkom

*žlté listy zasiate v čiernych slzách
hrubá stonka so zelenými srdiečkami
pripomína mi čas s prababkou
keď spolu oberáme ovocie uhorky a sny
semienka sa ukrývajú hlboko v zemi
ťahnu sa za slnkom
ako ja za maminou
keď som bola malá*

Na babkinej povale

*sa krásne sníva
ako malá som si tam
kreslila obrázky
a teraz si tam rada čítam
keď si dám horúcu čokoládu
ktorá chutí ako prázdniny
moje myšlienky
sa rozpustia do vlastnej básne*

III.

Oblasť tvorby najmladších autorov

Próza

1. miesto

Daniel Capcara, Čarodejníkov syn

Úvod

Abram sa vždy cítil zvláštne. Chýbal mu otec. Mama mu povedala, že je architektom v Afrike. Ale jemu sa to nezdalo. Veď nikdy neposlal list ani e-mail. Predtým mal z toho neistý pocit. Jedného dňa vhodil poštár do schránky list. Po chvíli ho Abram doniesol domov. Vytiahol ho z obálky. Čítal:

Milý Abram!

Dúfam, že list čítaš ako prvý, lebo to, čo v ňom je napísané, má absolútnu dôležitosť. Príď do mesta Brazaville v štáte Kongo. Zajtra Ti pošlem malé lietadlo. Ďalšie inštrukcie dostaneš neskôr. Tvoj otec Ťa potrebuje. Tvoje pocity Ťa privedú k lietadlu.

Banar Nacri Fussar, priateľ Tvojho otca.

„Čo?“ povedal si Abram, „veď v Jánovom Brode žiadne letisko nie je.“ Mám tomu veriť? Rozmýšľal, či to nie je nejaký podvod. Zrazu sa objavila mama. Povedala: „Abramko, musím ísť na služobnú cestu. Odchádzam o dve hodiny. O desať minút je tu babka.“

Na druhý deň bol v napätí. Zabudol na domácu úlohu z dejepisu. Bifľoška Jánošíková zbierala zošity, keď vtom Abram povedal: „Nemám úlohu.“ „Abram Noland,“ spustil učiteľ, máš štvrtú päťku z domácich úloh, ešte jedna a dám ti veľkú.“ Ostatné predmety ubehli rýchlo. Na obed zacítil silný pocit nutnosti ísť do lesa. Pocit ho zaviedol k lietadlu. „Lietadlo v lese,“ povedal si, nie je to pasca?“ Lesná čistinka bola taká malá, že sa tam ledva zmestil. „Čo teraz?“ spytoval sa sám seba. „Risknem to,“ rozhodol sa. Nastúpil do lietadla a pilot sa opýtal: „Dáte si niečo z baru, pán Noland?“

VEĽKÉ OČAKÁVANIA

Na letisku v Brazaville Abrama už čakal Banar Nacri Fussar. „Ahoj,“ povedal Banar. Abram bol prekvapený. Stál na okraji letiska pri malom lietadle a ešte k tomu v Kongu. Banar mu povedal: „Poďme rýchlo do čarovného mesta Lazzaris.“ „Kam?“ vykrikol Abram. Zrazu sa pred nimi objavil malý kruh, ktorý sa začal zväčšovať. Uprostred neho bol hustý vzduch a lemovali ho plamene. Bol červený ako Banarov prsteň, veď stadiaľ vyšiel. Celý výjav bol úchvatný. Banar vysvetlil Abramovi: „Toto je ohnivý posun. Prenesie ťa z miesta na miesto.“ Potom ho vyzval, aby doň vstúpil. No Abram zostal stáť ako soľný stĺp. Ohnivý lem mu naháňal strach a hustý vzduch ho desil. Báł sa aj toho, že sa objaví niekde inde ako v čarovnom meste. Napríklad na dne činnej sopky. Banar ho jemne postrčil, takže urobil krok. Jednou nohou tam už bol. Netrvalo dlho a bol na druhej strane. V Lazzarise sa ocitol priam okamžite, no zažil poriadny šok. Bol rád, že stojí na pevnej zemi. Avšak nestál. Lazzaris bolo mesto, ktoré lietalo, skôr vznášalo sa v oblakoch.

Banar povedal: „Abram, poď so mnou.“ „Pán Nacri Fussar...“ odpovedal Abram. „Hovor mi len Banar,“ dostalo sa k Abramovi. Spýtal sa: „Kam ideme?“ „Uvidíš,“ zaznela odpoveď.

Vošli do miestnosti, v ktorej boli tri deti v Abramovom veku. Na stole boli štyri zlaté prstene so žltými diamantmi. „Tak predsa je to všetko pravda,“ spýtal sa sám seba. Najvyšší chlapec sa volal Thetis. Vedľa neho sedel Rovan. Jediné dievča sa volalo Saléna. Rovan sa spýtal ešte stále nemého Abrama: „Prišiel si sa sem učiť rozprávať? Všetci si sadli a Banar začal: „Ste tu preto, lebo máte vrodený veľký čarodejnický dar. Ale musíte sa ho naučiť používať. Zlí čarodejnici sa zmobilizovali a očakávame útok. Bude vám odhalené aj vaše špeciálne poslanie, ale to má ešte čas. Musíte byť pripravení.“ Banar vysvetlil, ako vytvoriť ohnivú guľu a sám jednu vytvoril. Bola červená. Abram neveril vlastným očiám. Potom im Banar rozdal prstene so žltými diamantmi. Bol rad na nich. Nikomu to síce na prvý pokus nevyšlo, ale na druhý alebo tretí sa im to už podarilo. Thetis a Rovan to zvládli na druhý pokus, na tretí aj Saléna. Abram namiesto gule vyčaroval kráľika. „Abram,“ hovoril mu Banar, „musíš sa sústrediť. To, čo si urobil, zvládnu aj obyčajní kúzelníci na zemi!“ Strhla sa hádka. Abram tvrdil, že nie je ten pravý a že to nezvládne. Potom tresol o stôl rukou. A v tom momente vytvoril malú žltú ohnivú guľu a lavicu spálil. Rovan sedel vedľa neho a po tomto výjave na naňho len vytrieštal oči. Banar opäť povedal: „Abram, musíš sa vedieť ovládať. Svoj hnev zanechaj. Naše čarodejníctvo má za úlohu pomáhať a nie ničiť.“ Abram sa zahanbil. Ale trik s ohnivou guľou už vedel. Banar im povedal: „Na svete je veľa zlých čarodejníkov. Najsilnejší je Thyazz Locuss. Má pod palcom väčšinu zlých mágov. Je veľmi silný. Poraziť ho je ťažké, preto je pre nás veľkou hrozbou. V žiadnom

prípade s ním nekomunikujte.“ Takto upozorňoval zverencov Banar. „Je podlý, oklame vás a využije, treba sa mať pred ním na pozore.“ „Aj Thyazz Locuss bol dobrý, ale jeho otec zomrel príliš skoro a Thyazz prebehol na zlú stranu,“ dodal Banar, „dajte si pozor, aby sa to nestalo aj vám!“ Abram si povedal: „Čo sa ešte stane?“ Mal veľké očakávania.

2. miesto

Matúš Dubjel , Ryšavý Flapen

- Si nemožný, Flapen.

S nechápavým pohľadom som sa otočil na Gaba. Ten si iba vzdychol:

- Veru, niekedy to človek nedá.

- Nie?

- Nie, Flapen, toto si nedal.

Okolostojaci chalani boli plní očakávania.

To je asi príliš skorý štart. Dovoľte, aby som sa predstavil. Volám sa Peter Flapenovský, no moji spolužiaci ma volajú Ryšavý Flapen. Škola pre mňa nikdy nebola veľkou výzvou, ale som známy ako najväčší stávkár a stávky mi dokonale ničia priemer. Áno, so stávkami mám veľký problém. Neviem sa od nich odtrhnúť. A otec to (nevedomky) iba zhoršil.

- Peťo, v tomto si drevo, no pokús sa to zlé premeniť na dobré.

Nanešťastie pre mňa, nedokázal som si to vysvetliť ináč, než že mám uzatvárať len stávky, z ktorých budem niečo mať. Pochopiteľne, môj stav sa nezlepšil, zato som zarobil vyše 200 eur. Nehanbil som sa zakričať na celý kostol „smrdíš!“, alebo učiteľku vytočiť tak, že som skončil v riaditeľni. Ale táto stávka bola nezvládnuteľná.

Začalo to v pondelok. Chystal sa školský ples a baby si už šuškali, ktorá s kým bude tancovať. Tu ma na chodbe zastavil Gabo.

- Flapen, poď za mnou! Ideme uzavrieť stávku.

Táto veta mi vyčarila úsmev na tvári. Stávka? Konečne! Vošli sme do triedy, kde boli všetci naši chalani. Sadli sme si do lavice oproti sebe. Gabo začal.

- Stavme sa, že nepozveš na ples Silonovú.

Marta Silonová bola (ako ju označili) najväčšia kočka na škole. Kráľovnou plesu ju menovali až päťkrát. Chodila do ôsmeho a ja do sedmičky.

Samozrejme, že som povedal:

- Beriem.

- Fajn, stavím desať.

- Pätnásť.

- Nie, dvanásť.

- Za dvanásť do toho nejdem.

- Dám dvadsať, ak ju pozveš a ona s tebou naozaj pôjde.

Táto veta zarazila všetkých okolostojacich, vrátane mňa.

Prižmúril som oči.

- Platí.

Tak... a už sa z toho nedalo vycúvať.

- Dobre, pozveš ju dnes?

- Pochopiteľne.

- Kedy presne?

- Na pätnástminútovke.

Prvé dve hodiny ubehli ako nič... matika, telesná. Na tretej mi začalo šklbať v pravej nohe. Čo to dokelu je! Toto sa mi dialo len pri mojej prvej stávke, keď som bol nervózny ako prasa pred zabíjačkou. Odzvonilo a začala pätnástminútová prestávka. Gabo sa zoširoka usmial. Vyšli sme z triedy. Celá armáda zvedavcov na čele s Gabom a mnou.

- Silonová je na hlavnej chodbe, povedal Gabo.

Nahodil som umelý úsmev, i keď mi v skutočnosti trpelo celé telo.

Na hlavnej chodbe sa to hemžilo žiakmi. S malým svetielkom nádeje som dúfal, že tu Silonovú nenájdem. Bohužiaľ, Gabo ju našiel.

- Bež tam!

Vykročil som. Každým krokom som viac a viac cítil zimomriavky. Každým krokom mi viac a viac oťažievali viečka. Ešte jeden krok... tresk.

- Si nemožný, Flapen.

Nič som nevidel. Oslepol som? Tvár mi zaliala dávka ľadovej vody. Otvoril som oči.

- Žije?

- Hej, žije, takže to bude musieť vyplatiť.

S nechápavým pohľadom som sa otočil na Gaba. Ten si iba vzdychol.

- Veru, niekedy to človek nedá.

- Nie?

- Nie, Flapen, toto si nedal.

Gabo nastavil dľaň. Okolostojaci chalani boli plní očakávania. Ešte raz som zatvoril oči a potom otvoril.

- Koľko je?

- Jedna minúta do zvonenia.

- Ešte ju pozvem.

- Žartuješ? Veď si pred chvíľou padol ako doska.

- A čo? Ako ďaleko som došiel?

- Dva kroky, potom si sa zrýpal.

- Nedáš to, Flapen!

- Dám! Odsekol som a postavil sa na nohy. Až teraz som si uvedomil, že sme na veckách. V tom zazvonilo. Hlava mi oťažela a... tresk. Opäť som omdlel.

Zdalo sa mi, že som na plese, tancujem so Silonovou a Gabo sedí v kúte.

- Prehral si, Gabo, prehral....

Gabo sa zatváril, akoby mu uleteli včely.

Ale v skutočnosti uleteli mne... Zostal mi iba medový úsmev Marty Silonovej.

3. miesto

Marianna Ibrahimi,

PLÁN

„Baby, vám sa chce ísť dnes na ten výlet?“ spýtala som sa Táne a Hany cestou do školy, kde na nás čakal autobus. Voľno je dobrá vec, ale tento výlet vymyslel učiteľ dejepisu. Jeho akcie sú podobne nudné ako jeho hodiny.

„Vôbec! Pozerať na nejaké blbé hrobky bude rovnaká nuda ako naposledy. Náš dejepisár je majster nudy. Nemá konkurenciu,“ rozčuľovala sa Hana.

„Presne! A ani do obchodného centra nejdeme! Aspoň tým by to zachránil ten trapko, pff!“ pridala sa k nej Táňa.

„Mám nápad, dievčatá!“ vykrikla Hana a mrkla na nás. „Čo keby sme si spravili výlet samé?“

„Čooo?“

„No predsa pôjdeme vlakom alebo autobusom. Navrhujem vlak, ten máme zadarmo. Po prvýkrát samé. Bez rodičov, bez učiteľov. Len my tri!“ Hana nám vysvetľovala plán.

„A pôjdeme do nákupného centra!“ bola nadšená Táňa.

„Hana, ty si geniálna! Keď neprídeme včas pred školu, autobus odíde aj bez nás. Takéto trápnosti sa nenahlasujú rodičom a ešte aj zarobíme, lebo nám vrátia peniaze za výlet!“ s potešením som nahlas spracovávala náš únikový plán.

„Ideme! Ale kam?“ trochu som zaváhala.

„Na stanici sa spýtame,“ prerušila nás Táňa. Netuším, či na stanicu dobehol rýchlejší vietor alebo smiech troch tínedžeriek.

„Dobré ráno, prosím vás, kam ide najbližší vlak?“ spýtali sme sa takmer jednohlasne.

„Do Bratislavy.“ odpovedala pani za okienkom počas toho, ako niečo ťukala do počítača.

„Baby, do Bratislavy. Dnes máme šťastie! Toto bude nezabudnuteľný výlet!“ tešila sa Hana.

Pani za okienkom na nás pozrela prísny pohľadom. Ukazovák si popravila okuliare, ktoré mala spadnuté v polovičke nosa.

„Tak chcete lístky alebo nie? Čakajú tu aj ďalší ľudia. Za päť minút vlak odchádza. Tak rýchlo!“ Podali sme jej

preukazy a radšej sme už nič nehovorili. Náhodou by sa začala zaujímať, prečo nie sme v škole. To by mohlo ohroziť náš plán.

„Áno! Tri spiatočné lístky si prosíme.“

Vlak do Bratislavy prichádza na koľaj číslo štyri. Nástupištom sa ozýval oznam, ktorý na nás pôsobil ako odštartovanie olympiády.

VO VLAKU

Vo vlaku bolo veľa ľudí. Asi po piatich minútach sa nám podarilo nájsť tri miesta pri sebe, aj to len vďaka Hane, ktorá si spomenula na hru so stoličkami zo škôlky. Sledovala, kto sa chystá vystúpiť na najbližšej zastávke a takmer prevalila jednu babku, bežiac k voľným sedadlám. Ale oplátilo sa. Babka stála ešte asi dve ďalšie zastávky. Snažila sa vysielat' prísne a pre nás zábavné pohľady, ktoré u nás spôsobili hlasné výbuchy smiechu. Potom vystúpila.

„Poviem vám dôvernú informáciu. Ja veľmi rada cestujem na čierno,“ povedala Hana. Museli sme si nájsť nový zdroj zábavy a v tom Hana vynikala. Ibaže sme si nevšimli blížiacu sa sprievodkyňu, ktorá sa vynorila spoza susedných sedačiek.

„Aj ja ti poviem dôvernú informáciu. Nie som hluchá a som revízorka. Takže sa veľmi rada pozriem na vaše cestovné lístky!“ Jej husté obočie sa spojilo do tvaru blesku. To spôsobilo, že sme vybuchli do ešte väčšieho smiechu.

„Dievčence, ja tu nie som pre zábavu! Cestovné lístky!“ hrubým mužským hlasom prerušila náš záchvat smiechu. Dali sme jej cestové lístky, skontrovala ich a odišla.

„Baby videli ste to obočie? Veď ho má ako blesk!“ smiala sa Hana.

„Ide búrka! Poďme sa skryť!“ reagovala som na jej postreh.

„Neboj, do teba neprašť, ty už dávno nikoho nepriťahuješ,“ ozval sa hlas tínedžera vo vysokom stupni mutácie. Prechádzal uličkou okolo nás a musel počuť náš rozhovor. Asi išiel na toaletu, pretože pokiaľ nechcel vyskočiť z vlaku, nikam inam táto ulička nevedie. Však on sa vráti! Rýchlo musím premyslieť odplatu. Takto ma nesmie pred kamarátkami ponížiť!

„Pekný bol!“ zareagovala Hana. Jej sa ale páči asi každý, kto má v rodnom liste napísané pohlavie Muž.

Slovo na záver

10. ročník súťaže o Literárnu cenu Čakanky zatvoril svoj priestor, autorské práce našli svoje miesto v archíve, odborná porota vyslovila svoj verdikt, výsledky sú na webovej stránke, a to je dôvod na radosť a na novú chuť písať, aby sme sa všetci mohli spoločne tešiť na nasledujúci ročník, ktorý bude určite bohatší a zaujímavejší ako ten predošlý. Ďakujeme každému autorovi mladému či staršiemu, ostrieľanému alebo začiatočníkovi za účasť v súťaži a všetkým želáme veľa tvorivých síl, originálnych myšlienok a neutíchajúci prameň poetického videnia sveta.

Vaša Čakanka, n. o.